

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Δ' ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2010
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ(6)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

**Γεώργιος Βιζυηνός, *Τό άμάρτημα τής μητρός μου*
(απόσπασμα)**

Σάν έγεννήθηκες έσύ έκατάκατσεν ή καρδιά μου, μά δέν ήμέρεψε. Ό πατέρας σου σέ ήθελε κορίτσι. Καί μιάν ήμέρα μέ τό είπε.

—Κι αύτό καλώς μās ώρισε, Δεσποινιώ, μά γώ τό ήθελα κορίτσι.

Όταν έπήγεν ή γιαγιά σου στόν Άγιοντάφο, έστειλα δώδεκα πουκάμισα και τρία Κωνσταντινάτα¹, γιά νά μέ βγάλη ένα σχωροχάρτι. Καί, διές έσύ! Ίσα ίσα εκείνο τό μήνα, πού έγύρισεν ή γιαγιά σου από τή Γερουσαλή² μέ τό σχωροχάρτι, εκείνο τό μήνα έκακοψυχοῦσα τήν Άννιώ.

Κάθε λίγο και λιγάκι έφώναζα τή μανίτσα.—Έλα δά, κυρά, νά διοῦμε κορίτσι είναι; —Ναί, θυγατέρα, έλεγεν ή μαμή. Κορίτσι. Δέ βλέπεις; Δέ σέ χωροῦν τά ροῦχά σου! —Και νά πιά χαρά έγώ, σάν τό άκουγα!

Σάν έγεννήθηκε τό παιδί και βγήκεν άληθινά κορίτσι, τότε πιά ήρθεν ή καρδιά στόν τόπο της. Τό ώνομάσαμεν Άννιώ, τό ίδιο το όνομα πού είχε τό σχωρεμένο, γιά νά μήν ποφάινεται³ πώς μās λείπει κανείς από τό σπίτι. —Εὔχαριστῶ σε, Θεέ μου! έλεγα νύχτα και μέρα. Εὔχαριστῶ σε ή άμαρτωλή, πού έσήκωσες τήν έντροπή και έξάλειψες τήν άμαρτία μου!

Και είχαμε πιά τήν Άννιώ σάν τά μάτια μας. Καί έξούλευες έσύ, και έγινες τοῦ θανατᾶ από τή ζούλια σου.

Ὁ πατέρας σου σέ ἔλεγε «το ἄδικημένο του», γιατί σ' ἀπόκοψα⁴ πολύ νωρίς, καί μ' ἐμάλωνε καμμιά φορά, γιατί σέ παραμελοῦσα. Κ' ἐμένα ἢ καρδιά μου ἐρράγιζε, σάν σ' ἔβλεπα νά χαλνᾶς. Μά, ἔλα πού δέν ἐμποροῦσα ν' αφήσω τήν Ἀννιώ ἀπό τά χέρια μου! Ἐφοβούμην πώς κάθε στιγμή μπορεῖ νά τῆς συμβῆ τίποτε. Καί ὁ πατέρας σου ὁ μακαρίτης, ὅσο καί ἂν μάλωνε κ' ἐκεῖνος, τήν ἤθελε πιά νά μή στάξῃ καί τήν βρέξῃ!

Μά ἐκεῖνο τό εὐλογημένο, ὅσο περισσότερα χάρδια, τόσο ὀλιγώτερη ὑγεία. Ἐλεγες πώς ἐμετάνοιωσεν ὁ Θεός γιατί μᾶς τό ἔδωκε. Ἐσεῖς ἤσασθε κόκκινα κόκκινα, καί ζωηρά καί σερπετά⁵. Ἐκεῖνο, ἤσυχο καί σιγανό καί ἀρρωστιάρικο! Ὅταν τό ἔβλεπα ἔτσι χλωμό χλωμό, μοῦ ἤρχετο εἰς τόν νοῦ μου τό πεθαμένο, καί ἡ ἰδέα πώς ἐγώ τό ἐθανάτωσα ἄρχισε νά ξανακυριεύῃ μέσα μου. Ὡς πού μιάν ἡμέρα ἀπέθανε καί τό δεύτερο!

Ὅποιος δέν τό ἐδοκίμασε μοναχός του, παιδί μου, δέν ξεύρει τί πικρό ποτήρι ἦταν ἐκεῖνο. Ἐλπίδα νά κάνω ἄλλο κορίτσι δέν ἦταν πλέον. Ὁ πατέρας σου εἶχ' ἀποθάνει. Ἄν δέν εὐρίσκετο ἕνας γονιός νά μέ χαρίσῃ τό κορίτσι του, ἤθελα πάρω τά βουνά νά φύγω.

Ἀλήθεια πού δέν ἐβγῆκε καλόγνωμο. Μά ὅσο τό εἶχα καί τό κήδευα⁶ καί τό κανάκευα, θαρροῦσα πώς τό εἶχα δικό μου, καί ξεχνοῦσα κείνο πῶχασα, κ' ἡμέρωνα τή συνείδησί μου.

Καθώς τό λέγ' ὁ λόγος, ξένο παιδί 'ναι παιδεψι. Μά γιά μένα ἢ παιδεψι αὐτή εἶναι παρηγοριά κ' ἐλαφροσύνη. Γιατί ὅσο περισσότερο τυραννηθῶ καί χολοσκάσω, τόσο λιγώτερο θά μέ παιδέψῃ ὁ Θεός γιά τό παιδί πού πλάκωσα.

Γι' αὐτό—νᾶχῃς τήν εὐχή μου—μή μέ γυρεύεις νά διώξω τώρα τήν Κατερινιώ γιά νά πάρω ἕνα παιδί καλόγνωμο καί προκομμένο.

—Ὅχι, ὄχι, μητέρα! ἀνέκραξα διακόψας αὐτήν ἀκρατήτως. Δέν γυρεύω τίποτε. Ὑστερα ἀπ' ὅσα μ' ἀφηγήθῃς, σέ ζητῶ συγχώρησι διά τήν ἀσπλαγχνίαν μου. Σέ ὑπόσχομαι ν' ἀγαπῶ τό Κατερινιώ σάν τήν ἀδελφή μου, καί νά μή τῆς εἶπω τίποτε πλέον, τίποτε δυσάρεστο.

—Έτσι νάχης τήν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας! εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἀναπνεύσασα. Γιατί, βλέπεις, τό πόνεσε ἡ καρδιά μου τό πολλακαμμένο, καί δέν θέλω νά τό κακολογοῦνε. Ξέρω κ' ἐγώ, μαθές; Τῆς Τύχης ἦτανε; τοῦ Θεοῦ ἦτανε; Τόσο κακή καί ἀνεπιδέξια πού εἶναι—τήν πῆρα στό λαιμό μου, ἐτελείωσε.

Ἡ ἐκμυστήρευσις αὕτη ἔκαμε βαθυτάτην ἐπ' ἐμοῦ ἐντύπωσιν. Τώρα μοῦ ἠνοίγησαν οἱ ὀφθαλμοί, καί ἐκατάλαβα πολλάς πράξεις τῆς μητροῦς μου, αἱ ὁποῖαι πότε μὲν ἐφαίνοντο ὡς δεισιδαιμονία, πότε δέ ὡς αὐτόχρομα⁷ μονομανίας ἀποτελέσματα. Τό φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρέασε τόσον πολύ τόν βίον της ὅλον, ὅσω μᾶλλον ἀπλή καί ἐνάρετος καί θεοφοβουμένη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτήματος, ἡ ἠθική ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καί τό ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ— τί φρικτή καί ἀμείλικτος Κόλασις! Ἐπί εἰκοσιοκτῶ τώρα ἔτη βασανίζεται ἡ τάλαινα γυνή χωρίς νά δυνηθῆ νά κοιμήσῃ τόν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς της, οὔτε ἐν ταῖς δυστυχίαις οὔτε ἐν ταῖς εὐτυχίαις της!

Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθον τήν θλιβεράν της ἱστορίαν, συνεκέντρωσα ὅλην μου τήν προσοχήν εἰς τό πῶς ν' ἀνακουφίσω τήν καρδίαν της, προσπαθῶν νά παραστήσω εἰς αὐτήν ἀφ' ἑνός μὲν τό ἀπρομελέτητον καί ἀβούλητον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀφ' ἑτέρου δέ τήν ἄκραν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν, τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ἣτις δέν ἀνταποδίδει ἴσα ἀντί ἴσων, ἀλλά κρίνει κατά τούς διαλογισμούς καί τάς προθέσεις μας. Καί ὑπῆρξε καιρός καθ' ὃν ἐπίστευον, ὅτι αἱ προσπάθειάί μου δέν ἔμειναν ἀνεπιτυχεῖς.

-
1. Κωνσταντινάτο· παλαιό χρυσό νόμισμα.
  2. Γερουσαλή· ἡ Ιερουσαλήμ.
  3. ποφαίνομαι - ἀποφαίνομαι· γίνομαι αισθητός.
  4. ἀποκόβω· ἀπογαλακτίζω βρέφος, παύω νά τρέφω βρέφος με το μητρικό γάλα.
  5. σερπετός· κινητικός, ζωηρός.
  6. κήδομαι· φροντίζω
  7. αὐτόχρομα· πράγματι.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο Βιζυηνός αντλεί μέρος του αφηγηματικού υλικού του από τις παραδόσεις και τα βιώματα της λαϊκής ζωής στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τρία στοιχεία μέσα από το κείμενο που επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη.

Μονάδες 15

B1. α. Ποια βασική διαφορά παρουσιάζει η γλώσσα του κειμένου στα αφηγηματικά και στα διαλογικά μέρη; (μονάδες 10)

β. Να καταγράψετε δύο γλωσσικά παραδείγματα από τα αφηγηματικά και δύο από τα διαλογικά μέρη του κειμένου, τα οποία πιστοποιούν αυτή τη διαφορά. (μονάδες 10)

Μονάδες 20

B2. α. Να χωρίσετε το απόσπασμα σε δύο βασικές ενότητες και να δώσετε έναν ενδεικτικό τίτλο για την καθεμιά. (μονάδες 10)

β. Η εξομολόγηση της μητέρας παρατίθεται από τον αφηγητή σε πρώτο πρόσωπο. Ποιες αρετές προσδίδει στην αφήγηση η επιλογή αυτή; (μονάδες 10)

Μονάδες 20

Γ1. «Τό φοβερόν ἐκεῖνο δυστύχημα ἐπηρεάσασε τόσον πολύ τόν βίον της ὅλον, ὅσῳ μᾶλλον ἀπλῆ καί ἐνάρετος καί θεοφοβουμένη ἦτον ἡ μήτηρ μου. Ἡ συναίσθησις τοῦ ἁμαρτήματος, ἡ ἠθική ἀνάγκη τῆς ἐξαγνίσεως καί τό ἀδύνατον τῆς ἐξαγνίσεως αὐτοῦ— τί φρικτή καί ἀμείλικτος Κόλασις!»

Να σχολιάσετε σε μία παράγραφο 100 - 120 λέξεων το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος.

Μονάδες 25

Δ1. Τόσο στο κείμενο του Γεωργίου Βιζυηνού όσο και στο κείμενο του Στρατή Μυριβήλη, που σας δίνεται πιο κάτω, περιγράφεται ένα πλαίσιο οικογενειακών σχέσεων, μέσα στο οποίο ιδιαίτερη σημασία έχει η συμπεριφορά της μάνας. Ποια είναι τα κυρίαρχα στοιχεία αυτής της συμπεριφοράς και ποιες οι συνέπειες για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας; Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη και τα δύο κείμενα.

Στρατή Μυριβήλη, «Ο Βασίλης ὁ Ἀρβανίτης» (απόσπασμα)

(Ρένου, Ἦρκου και Στάντη Ἀποστολίδη, Ἀνθολογία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας, Τὰ Νέα Ἑλληνικά, 2004⁵, σσ. 350-352)

Κείνη τὴ χρονιά ἦταν ποὺ γεννήθηκε τὸ Λενάκι μας. Τὸ στερνοπαίδι ἦταν, ἔχτο στὴ σειρά. Λιανό, μὲ ἀδύνατα ποδαράκια, μαλακά, κάτι σταχτιὰ ματάκια, λυπημένα ἀπὸ τὴν ἄρνηση. Ἡ μητέρα, ἀπὸ τὶς πρώτες μέρες φοβήθηκε πὼς δὲ θὰ τὴ στεριώσῃ. Δὲν εἶχε καὶ γάλα στὸ βυζί— πρώτη φορὰ μέσα σὲ τόσες γέννες!

—Γιατί δὲν τὸ βυζαίνεις τὸ Λενάκι μας; ... ρωτοῦσε αὐστηρὰ ἡ Φανή, ποὺ ἦταν τεσσάρω χρονῶ καὶ σούφρωνε κιόλας τὰ ψιλὰ φρύδια της.

—Γιατὶ προφτάσατε καὶ μοῦ τὸ ἦπιατε ὅλο τὸ γάλα. Δὲν ἀφήσατε τίποτα γιὰ τὸ Λενάκι μας.

Κ' ἡ Φανή, ποὺ τὴν πότιζαν μὲ τὸ ζόρι τὸ γάλα της, ἔκλαιγε γιὰ τ' ἄδικο ποὺ τῆς ρίχναν καὶ χτύπαγε τὸ πόδι:

—Δὲν τόπια ἐγώ, μανούλα, δὲν τόπια ἐγώ!

Ὁ πατέρας, λοιπόν, ἀγόρασε μιὰ κατσίκια γιὰ τὸ Λενάκι. Ἦταν ἄσπρη καὶ κανελλιά, πρωτόγεννη. Ὅμορφη σὰ ζωγραφιά. Εἶχε καὶ κάτι βελούδινα σκουλαρίκια κάτω ἀπὸ τὸ σαγόνι, καὶ τὴ λέγαμε: «ἡ Ντουντού». Ἦταν ἡμερὴ, ἄκουγε στ' ὄνομά της. Ἐβγαζε καὶ πολὺ γάλα. Ὅμως τὸ Λενάκι μας, πάλι δὲν ἔλεγε νὰ σαρκώσῃ.

Μαζευόμαστε γύρω στὴν κούνια του ὅλα τὰ παιδιά, τοῦ κάναμε παιχνίδια καὶ κανάκια, μὰ κείνο ποτὲς δὲ χάραζε τὸ χειλάκι του. Μῆτε νὰ πῆς κ' ἔκλαιγε σὰν τ'

ἄλλα τα μωρά. Μᾶς ἔβλεπε μονάχα με τὰ λυπημένα ματάκια του καὶ βύζαινε ἤσυχα τὸ δάχτυλο. Καὶ μεῖς κοιταζόμεσταν καὶ φεύγαμε ἕνας-ἕνας ἀπὸ κοντά του.

Ἡ μητέρα ἔκλαιγε καὶ τοῦ ἔλεγε με τὴ γλυκιά της φωνὴ παραπονιάρικα νανουρίσματα. Τόλεγε «τ' ἀποξυστάρι μου». Ἀποξυστάρι ἦταν τὸ λειψὸ ψωμάκι. Τόπλαθε στὸ τέλος ὅπως-ὅπως, με τ' ἀπομεινάρια ποὺ ξεκολνοῦσε ἀπὸ τὴν ξυλόσκαφη, σὰν τέλειωνε ἡ ζυμωσιά.

Μονάδες 20

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας και μόνο ανεξίτηλης μελάνης.**
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μία (1) ώρα μετά τη διανομή των θεμάτων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ